

УДК 615.371-053.2/5

Т.В.Сорокман, Т.П.Груба*, Д.М.Бешега*, Л.В.Швигар**

ПРОБЛЕМА ВАКЦИНАЦІЇ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

Кафедра педіатрії та медичної генетики (зав. – проф. Т.В.Сорокман)
Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці

*Чернівецький медичний коледж Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці

**Міська дитяча поліклініка, м. Чернівці

Резюме. У статті наголошується на необхідності своєчасного проведення вакцинації серед дитячого населення. Показано, що у 2009 р. кількість відмов від проведення профілактичних щеплень має тенденцію до збільшення. Серед студентів, які відмовилися від щеплення, переважають особи жіночої статі. 400 (72,1 %) випадків відмови пов'язані з негативним відношенням

студентів до щеплень, сформованим під впливом засобів масової інформації, 93 (16,7 %) – з релігійних переконань. Не вказали причину 62 (11,1 %) особи.

Ключові слова: профілактичні щеплення, студенти, причини відмови від щеплення.

Вступ. Вакцинація є одним із найбільш значних досягнень біомедичної науки та охорони здоров'я [1]. Серед профілактичної роботи лікарів-педіатрів, особливо первинної ланки, вакцинальне щеплення дітей посідає провідне місце в плані запобігання інфекційним хворобам, оскільки педіатри відповідають не тільки за індивідуальне здоров'я дитини, але й за колективне, маючи на увазі дітей, які відвідують дошкільні та шкільні заклади, де часто можуть відмічатися спалахи різних інфекційних захворювань [2]. Тому цією проблемою займається світова педіатрична спільнота [4]. Так, рішенням Світового конгресу міжнародної педіатричної асоціації (Афіни, 2007) визначено, що вакцинація дітей є головною метою наступних років третього тисячоліття. Щорічно у світі від інфекцій помирає близько 12 млн дітей, третина з них могли б залишитися живими у разі своєчасної вакцинації [3].

Розширення спектра вакцин ставить перед спеціалістами питання: наскільки організм людини здатний витримати збільшення антигенного навантаження внаслідок вакцинації? Проте слід наголосити, що без щеплення неможливо побороти значну кількість захворювань.

На сьогоднішній день вакцинація дітей в Україні здійснюється згідно з Наказом МОЗ України № 48 від 03.02.06 «Про порядок проведення профілактичних щеплень в Україні та контроль якості й обігу медичних імунологічних препаратів». Головною метою цього Наказу та інших регламентуючих документів є те, аби вакцинація проходила без будь-яких ускладнень і своєчасно. Але, на жаль, останнім часом, і це відмічають усі педіатри, не без допомоги засобів масової інформації, де з особливою пристрасстю висвітлюються не позитивні сторони вакцинації, а різні ускладнення, які виникають на її тлі, внаслідок чого часто створюється атмосфера небажаної паніки, що паралізує профілактичну роботу лікарів.

Мета дослідження. Проаналізувати показники вакцинації студентів Чернівецького медичного коледжу Буковинського державного медичного університету та оцінити ефективність захо-

дів, спрямованих на формування в студентів, співробітників та населення позитивної мотивації на проведення профілактичних щеплень.

Матеріал і методи. Дослідження проводилося у два етапи: ретроспективне вивчення стану здоров'я за даними медичної документації студентської поліклініки та проспективне анкетування 455 студентів медичного коледжу віком 18-23 років, 100 студентів медичного факультету №4 за спеціально розробленою анкетною, яка включала 10 питань щодо профілактичних щеплень та 10 питань щодо самооцінки стану здоров'я. Кожне питання оцінювалося від одного до трьох балів.

Результати дослідження та їх обговорення. За результатами дослідження встановлено, що I група здоров'я зареєстрована в 48 студентів (8,4 %), II – у 400 (72,1 %), III – у 107 (19,3 %). Структура нозологій представлена на рисунку.

На першому місці за частотою знаходиться вегето-судинна дисфункція (32,0 %), на другому – функціональні захворювання шлунково-кишкового тракту (24,1 %), на третьому – дві нозології: міопія та сколіоз (по 10,4 %).

Самооцінка стану здоров'я студентів показала, що на відмінно (не хворіє) своє здоров'я оцінили 11,9 %, на добре (інколи хворіє) – 71,7 %, задовільно (часто хворіє) – 16,3 % опитаних.

11,9 % студентів відмічають швидку втомлюваність, 4,3 % – зниження пам'яті, 2,1 % – поганий сон. Значна частина дітей (79,3 %) скаржилась на наявність больового синдрому. Так, періодичний головний біль відмічався у 30,4 %, біль у животі – у 25,0 %, у ділянці серця – у 16,3 %, іншої локалізації – у 7,6 %. 15,2 % опитаних відмічають у себе порушення зору. Обтяжений алергологічний анамнез мав місце у 5,4 % анкетованих.

Результати проведення щеплень у 2008 та 2009 роках представлені в таблицях 1 та 2. Кількість студентів, які відмовилися від щеплення, становить 1,1 % у 2008 році та 3,3 % у 2009 році. Аналізуючи причину відмови від проведення профілактичного щеплення встановлено, що 400 (72,1 %) випадків відмови пов'язані з негативним відношенням студентів до щеплень, сформованим під впливом засобів масової інформації, 93

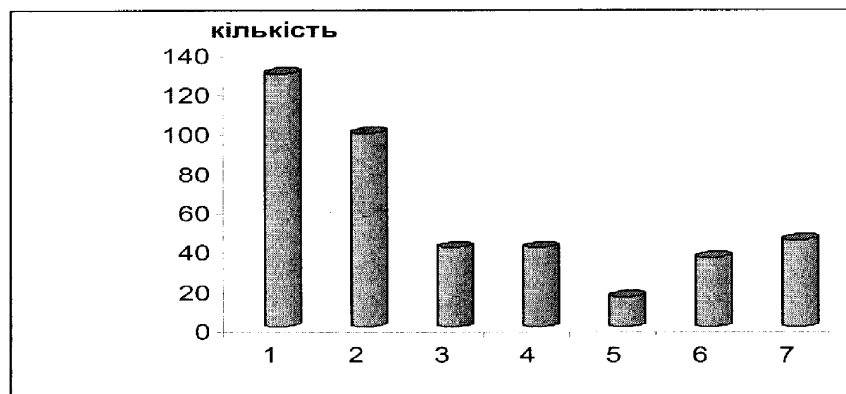

Рис. Структура нозологій серед досліджуваної групи пацієнтів (1 – вегето-судинна дисфункція, 2 – функціональні захворювання шлунково-кишкового тракту, 3 – міопія, 4 – сколіоз, 5 – анемія, 6 – особи, що часто хворіють, 7 – інші)

Таблиця 1

Результати проведення щеплень у 2008 році

Вакцинація/вік	Підлягало	Вакциновано	Протипокази	Відмова
АДП-М /18 р.	275	275		
АДМ /23 р.	5	5		
Краснуха/15 р.	6	6		
ЖПВ/15 р.	2	2		
Манту 2ГО	455	435	15	5

Примітка. АДП-М – анатоксин дифтерійний правцевий із зменшеним вмістом антигену, АДМ – анатоксин дифтерійний із зменшеним вмістом антигену, ЖПВ – жива паротитна вакцина, Манту 2ГО – реакція Манту з 2 туберкуліновими одиницями

Таблиця 2

Результати проведення щеплень у 2009 році

Вакцинація/вік	Підлягало	Вакциновано	Протипокази	Відмова
АДП-М /18 р.	250	239	4	7
АДМ /23 р.	5	5		
Краснуха/15 р.	6	6		
ЖПВ/15 р.	3	3		
Манту 2ГО	390	382	2	6

Примітка. АДП-М – анатоксин дифтерійний правцевий із зменшеним вмістом антигену, АДМ – анатоксин дифтерійний із зменшеним вмістом антигену, ЖПВ – жива паротитна вакцина, Манту 2ГО – реакція Манту з 2 туберкуліновими одиницями

Таблиця 3

Аналіз причин відмов від профілактики щеплень

Рік	Місце проживання		Стать		Усього
	Місто	Село	Чоловіча	Жіноча	
2008	2	3	1	4	5
2009	4	3	2	5	7

(16,7 % – з релігійних переконань. Не вказали причини відмови 62 (11,1 %) особи.

За результатами дослідження встановлено, що частіше відмовляються від проведення щеплень дівчата (71,4 %), залежно від місця проживання не виявлено (табл. 3).

З метою моніторингу ставлення до вакцинації з жовтня 2009 року по жовтень 2010 року проведено опитування студентів. 92,7 % студентів вважають проведення профілактичних щеплень доцільним, 5,2 % – відчувають страх перед проведенням профілактичних щеплень, 2,1 % – потребують додаткових консультацій для прийняття остаточного рішення.

На нашу думку, ситуація щодо негативного ставлення студентів до вакцинації, передусім, зумовлена недостатньою роз'яснювальною роботою та слабкою поінформованістю батьків і студентів щодо можливих ускладнень при вакцинації. Наприклад, якщо в пацієнтів після щеплення виник головний біль, то батьки або самі пацієнти повинні негайно звернутися до лікаря, а не займатися самолікуванням. Проте, на жаль, у житті все відбувається навпаки.

За рекомендаціями ВООЗ, ліквідувати ту чи іншу інфекцію можна лише тоді, коли кількість щеплених осіб становитиме не менше ніж 95 %, а також за умов, що у 90% із них буде спостерігатися адекватна імунна відповідь.

З метою створення цілісної системи формування в студентів, співробітників та населення позитивної мотивації щодо проведення профілактичних щеплень нами разом із співробітниками кафедр педіатрії та медичної генетики, інфекційних хвороб та епідеміології, представниками практичної медицини проводяться наступні заходи:

- у 2008-2010 н.р. створені та постійно діють профілактичні проекти: "Молодь проти інфекційних хвороб", "Зроби свій вибір", "Коледж – територія здоров'я";
- під час проведення занять професійного спрямування та на годинах спілкування згідно з навчальними планами та графіком навчального процесу викладачами та кураторами активно використовується науковий матеріал, проводяться рольові тематичні ігри, тренінги, де студенти не тільки отримують інформацію, а і самі діляться власними думками;
- проведені конференції: «Графік проведення профілактичних щеплень та доцільність його дотримання», «Ускладнення вакцинації та їх запобігання», «Психологічні аспекти позитивної мотивації щодо проведення профілактичних щеплень»;
- проводяться конкурси тематичних плакатів, малюнків, листівок та буклетів, тижні науки, присвячені тематиці специфічної профілактики інфекційних хвороб;
- щорічно організовуються та проводяться години спілкування "Що ти знаєш про профілактичні щеплення?";

- створена постійно діюча лекційна група з викладачів та кращих студентів випускних груп, які проводять бесіди в гуртожитку та з батьками студентів щодо доцільності проведення профілактичних щеплень;
- під час проходження виробничої та переддипломної практики студентами під контролем викладачів проводяться бесіди в дитячих поліклініках, школах, середніх навчальних закладах;
- з метою профілактики ускладнень при проведенні профілактичних щеплень працівниками студентської поліклініки постійно досліджується стан соматичного і фізичного здоров'я студентів, розробляються та проводяться заходи з їх реабілітації: диспансерні огляди, курси протирецидивного лікування та оздоровлення в профільних санаторіях.

Перспектива подальших досліджень. Перспективним є продовження та удосконалення розпочатої роз'яснювальної роботи, аналіз причин відмови від щеплення, розробка раціональних схем профілактики вакцинальних ускладнень.

Висновки

1. Встановлено низький відсоток студентів I групи здоров'я (8,4 %) та збільшення кількості студентів III групи здоров'я (19,4 %).

2. У 2009 р. кількість відмов від проведення профілактичних щеплень має тенденцію до збільшення. Серед студентів, які відмовилися від щеплення, переважають особи жіночої статі.

3. Встановлено, що 400 (72,1 %) випадків відмови пов'язані з негативним відношенням студентів до щеплень, сформованим під впливом засобів масової інформації, 93 (16,7 %) – з релігійних переконань. Не вказали причини 62 (11,1 %) особи.

4. Комплекс заходів, підготовлений співробітниками Буковинського державного медичного університету та медичного коледжу Буковинського державного медичного університету, сприятиме формуванню в студентів, співробітників та населення позитивної мотивації щодо проведення профілактичних щеплень.

Література

1. Бондарчук О.Б. Ускладнення після вакцинації та ревакцинації БЦЖ / О.Б.Бондарчук // Клін. імунологія. Алергологія. Інфектологія. – 2007. – № 3 (08). – С. 54-56.
2. Корженкова М.П. Клиническая характеристика дифтерии в период высокой и низкой заболеваемости / М.П.Корженкова // Вакцинация. Информационный бюллетень, 2006. – № 1 (43). – С. 4-6.
3. Посібник з підготовки та проведення кампанії додаткової імунізації проти кору і краснухи (за рекомендаціями ВООЗ)/МОЗ України. – Київ, липень 2007.
4. Awad R. BCG vaccine and post-BCG complication among infants in Gasa Strip, 1999 / R.Awad // East Mediterr Health J. – 2001. – Vol. 791 (2). – P. 211-220.

ПРОБЛЕМА ПРИВИВОК У ДЕТЕЙ И ПОДРОСТКОВ

Т.В.Сорокман, Т.П.Груба, Д.Н.Бешега, Л.В.Швыгарь

Резюме. В статье подчеркивается необходимость своевременного проведения вакцинации среди детского населения. Показано, что в 2009 г. количество отказов от проведения профилактических прививок имеет тенденцию к увеличению. Среди студентов, которые отказались от прививки, преобладают лица женского пола. 400 (72,1 %) случаев отказа связаны с негативным отношением студентов к прививкам, сложившимся под влиянием средств массовой информации, 93 (16,6 %) – с религиозных убеждений. Не указали причину отказа 62 (11,1 %) человека.

Ключевые слова: профилактические прививки, студенты, причины отказа от прививки.

THE PROBLEM OF VACCINATION OF CHILDREN AND ADOLESCENTES

T.V.Sorokman, T.P.Hruba, D.M.Besheha, L.V.Shvyhar

Abstract. The paper stresses the need for timely immunization among children's population. It has been shown that in 2009 the number of refusals to carry out prophylactic immunization tends to increase. Female persons predominate among students who refused to be vaccinated. 400 (72.1 %) cases of refusals are connected with a negative attitude of students to vaccinations formed under the influence of the mass media, 93 (16,7 %) – for religious convictions. No reason was specified by 62 (11,1 %) persons.

Key words: preventive vaccination, students, reasons for refusal of vaccination.

Bukovinian State Medical University (Chernivtsi)

Рецензент – д.мед.н. В.Д.Москалюк

Buk. Med. Herald. – 2011. – Vol. 15, № 1 (57). – P. 187-190

Надійшла до редакції 25.11.2010 року